

Maa- ja metsätalousministeriön asetukset broilereiden ja kalkkunoiden sekä kanojen salmonellavalvontaohjelmasta

MMM:n asetukset broilereiden ja kalkkunoiden salmonellavalvontaohjelmasta (1173/2009) (D110) sekä kanojen salmonellavalvontaohjelmasta (1172/2009) (D111) tulevat voimaan 1.2.2010. Asetukset korvaavat maa- ja metsätalousministeriön asetuksen kanojen, broilereiden ja kalkkunoiden salmonellavalvontaohjelmasta (1148/2006) (D110). Uudet asetukset on selvytyden vuoksi tehty erikseen lihasiipikarjalle ja munantuotantosiipikarjalle.

Asetusmuutokset aiheutuvat osittain EU:n muuttuneista siipikarjana salmonellavalvonta-säädöksistä ja osittain vuoden 2009 rehuvälitteisen salmonellaepidemian yhteydessä saaduista kokemuksista. Tässä muistiossa on kuvattu isoimmat muutokset.

Perusnäytteenotto

Perusnäytteenotolla tarkoitetaan säännöllistä pitopaikan omistajan tai kunnaneläinlääkärin suorittamaa näytteenottoa, joka tehdään ilman varsinaista syytä epäillä salmonellatartuntaa. Yksityiskohtainen vertailu vanhan ja uuden näytteenoton eroista on liitetaulukossa. Siirtymäsäännöksen mukaisesti asetuksen voimaan tullessa olemassa olevien parvien näytteenotossa voidaan käyttää haluttaessa vanhan asetuksen mukaisia näytteenottomenetelmiä parven loppuajan.

Suurin muutos koskee broileri- ja kalkkunaemoparvien näytteenottoa. Tämä on aiemmin tehty hautomossa, mutta siirtyy nyt tehtäväksi kahden viikon välein emokanalassa. Kanaemoparvien näytteenotto toteutetaan edelleen hautomoissa paitsi, jos emokanalassa tuottamia siitosmunia viedään muihin EU:n jäsenmaihin. Tällöin parvien näytteenotto tehdään emokanalassa vastaavasti kuin broileri- ja kalkkunaemojen. Vaatimus koskee kaikkia emokanalassa parvia, ja myös siitosmunien viennin väliaikoina.

Näytteenottomenetelmien osalta viiden tossuparin näytteenotosta on luovuttu ja korvattu kahdella erikseen tutkittavalla tossuparilla tai yhdellä tossuparilla ja sivelypölynäytteellä. Sivelypölynäyte on uusi menetelmä, jota käytetään emokanaloissa ja tuotantopolven broileri- ja kalkkunakasvattamoissa. Näytteenotossa käytetään yhtä tai useampaa kostutettua kangasta tai sientä, joihin kerätään pölyä parven pitotilan pinnoilta, niin että kankaat ovat yltä päältä pölyssä. Kankaiden tai sienien yhteispinta-ala on oltava vähintään 900 cm² (pinta-alaan ei voi laskea kankaiden molempia puolia erikseen). Näytteenottovälineenä voi käyttää esim. talousliinoja, joista leikataan sopivan kokoisia paloja.

Lisänäytteenotto

Lisänäytteenotolla tarkoitetaan viranomaisen suorittamaa näytteenottoa, joka tehdään todetun tai epäillyn salmonellatartunnan takia. Entiseen tapaan asetuksissa on mainittu tavallisimmat lisänäytteenoton syyt. Mainittujen syiden lisäksi lisänäytteenotto on toteutettava aina, jos on muu perusteltu syy epäillä salmonellatartuntaa pitopaikassa. Erityisesti jos jossain pitopaikassa on todettu salmonellatartunta, täytyy usein arvioida tapauskohtaisesti pitopaikat, joihin salmonellatartunta on voinut levitä.

Uusi EU-säädöksistä aiheutuva lisänäytteenottovaatimus on, että todettaessa salmonellapositiivinen tuotantopolven kalkkunaparvi, on kunnaneläinlääkärin otettava näytteet kaikista muista kalkkunakasvattamon parvista ja lisäksi seuraavan tuotantokierron parvista.

Rehuympäristönäytteenotto

Täysin uutena lisänäytteenottona asetuksissa on rehuympäristönäytteenotto pitopaikan rehuvarastoista ja rehunjakelulaitteistosta. Näytteenotto tehdään viranomaisnäytteenottona, jos pitopaikkaan toimitetun rehun perustellusti epäillään sisältävän salmonellaa, koska rehusta on aiemmassa tuotanto- tai jakeluvaiheessa todettu salmonella. Vastaavaa näytteenottoa toteutettiin vuoden 2009 rehuepidemian yhteydessä elinkeinon toimesta. Evira vastaa rehuympäristönäytteenoton järjestämisestä, näytteenoton toteuttavat rehulain mukaiset valtuutetut tarkastajat. Rehuympäristönäytteet voidaan tutkia samoissa laboratorioissa, jotka on hyväksytty tutkimaan siipikarjan salmonellavalvontänäytteitä. Myös tutkimusmenetelmä on sama MSRVM-menetelmä, jota käytetään siipikarjanäytteisiin. Muusta asetuksesta poiketen rehuympäristönäytteenottovaatimus tulee voimaan vasta 1.5.2010.

Rajoittavat määräykset

Rajoittavien määräysten osalta käytäntö muuttuu siten, että rajoittavat määräykset annetaan jo ensimmäisen laboratorion salmonellatuloksen perusteella, ilman että odotetaan Eviran laboratorion varmistusta. Rajoittavat voidaan jatkossa antaa myös perustellun epäilyn johdosta ennen kuin pitopaikan salmonellanäytteitä on tutkittu. Perusteltuna epäilynä voidaan pitää esim. vastaavanlaista epäilyä pitopaikkaan toimitetun rehun salmonellasaastumisesta kuin oli vuoden 2009 rehuepidemian aikana. Muu perusteltu syy voisi olla esim. hautomon merkittävä salmonellasaastuminen, jolloin hautomosta untuvikkoja vastaanottaville tiloille voitaisiin asettaa rajoitukset.

Rajoittavien määräysten sisältö pysyy pääsääntöisesti ennallaan. Munien merkitsemisvaatimuksia toimitettaessa munia kuumennettavaksi munatuotelaitokseen on helpotettu. Munien yksittäismerkintöjä vaaditaan jatkossa vain Salmonella Typhimurium ja Enteritidis -tartunnoissa. Muissa salmonellatartunnoissa riittää munien kuljetuspakkausten ja pakkausten uloimmaisten munien merkintä. Rajoittavien päätösten malli on poistettu asetuksista, jatkossa Evira tekee malliohjeet.

Epäilyn perusteella annetut rajoittavat määräykset peruutetaan, jos pitopaikasta otetuissa näytteissä ei todeta salmonellaa. Tilanteissa, joissa rehuympäristönäytteet ovat positiiviset, mutta parvien tulokset negatiiviset, on parvien näytteenotto uusittava saastuneen rehun syötön lopettamisen jälkeen ennen rajoittavien peruuttamista. Jos sekä rehuympäristö- että parvinäytteet ovat negatiiviset, niin rajoittavat perutaan. Tällaisissa tapauksissa tarve rehun käytön lopettamiselle ja mahdollinen rehun takaisin veto on pohdittava tapauskohtaisesti huomioiden alkuperäisen rehun salmonellalöydöksen kohde ja laajuus. Jos päädytään rehun poistoon pitopaikasta, päätetään myös rehuympäristönäytteenoton uusimisesta tapauskohtaisesti.

Tapauksissa, joissa salmonella on todettu pitopaikassa, rajoittavien peruuttamisedellytykset ovat pääsääntöisesti ennallaan. Pitopaikassa on toteutettava pesu ja desinfiointi kunnaneläinlääkärin hyväksymän saneeraussuunnitelman mukaisesti. Tämän jälkeen on otettava pintapuhtausnäytteet virallisena näytteenottona. Jos salmonellatartunta on rehuvälitteinen, on myös rehuvarastot ja rehunjakelulaitteet puhdistettava ja desinfioitava, ja niistä otettava uudet rehuympäristönäytteet.

Tiedonkeruu

Tiedonkeruun osalta poistuu vaatimus, jonka mukaan kunnaneläinlääkäri toimittaa tiedon alueensa parvimäärästä vuosittain läänineläinlääkärille, joka välittää tiedon Eviralle. Tämän tilalle on salmonellavalvontänäytteitä tutkimaan hyväksytyille laboratorioille tullut kuukausiraporttien lisäksi uusi vaatimus vuosiraportista Eviralle. Vuosiraportista on käytävä ilmi laboratorion tutkimien parvien

määrä eri linturyhmittäin. Laboratorio voi kerätä tietoa tutkittujen parvien lukumäärästä merkitsemällä tutkimuksia koskevaan kirjanpitoonsa tutkitun parvin tunnistetiedon, joka lähetettävän pitopaikan on merkittävä laboratoriolähetteeseen. Laboratoriolähetteiden huolellinen täyttäminen on jatkossa entistä tärkeämpää.

Maksut

Eläintautilain piiriin kuuluvien maksujen osalta maksujen perusteet ja kustannusten jako säilyy ennallaan. Perusnäytteenoton kustannuksista vastaa pitopaikan omistaja. Kunnaneläinlääkäri perii palkkion perusnäytteenotosta omistajalta eräiden eläintauti- ja eläinsuojelulain mukaan maksettavista korvauksista annetun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen (30/EEO/2001) mukaisesti. Lisänäytteenoton kulut maksetaan kunnalle eläinlääkintähuollosta annetun valtioneuvoston asetuksen (1031/2009) mukaisesti valtion varoista.

Rehulain piiriin kuuluvasta rehuympäristönäytteenoton kustannuksista vastaa pitopaikan omistaja. Evira perii maksut omistajalta valtion maksuperustelain mukaisesti. Tämä edellyttää Eviran maksuasetuksen muutosta, joka tulee voimaan 1.5.2010. Pitopaikan omistaja voi vaatia korvausta rehuympäristönäytteenoton kuluista rehutehtaalta tai muulta rehualantoimijalta rehulain 48 §:n mukaisesti.

Asetuksiin sisältyy myös vanha vaatimus tartuntalähteen selvittämisen yhteydessä tehtävästä pitopaikan rehunäytteenotosta. Tämän näytteenoton kustannuksista vastaa valtio.

Lisätietoja: eläinlääkintöneuvos Terhi Laaksonen, puh. (09) 1605 2782, terhi.laaksonen@mmm.fi

Liite: Uuden ja vanhan salmonellavalvontaohjelman perusnäytteenoton vertailu

MMMELO/TLa Muistio 21.12.2009

Uuden ja vanhan salmonellavalvontaohjelman perusnäytteenoton vertailu (kana, broileri, kalkkuna)**VANHEMPAIS- JA ISOVANHEMPAISPOLVI****Vanha ohjelma****Uusi ohjelma 1.2.2010 alkaen****Emokasvattamoon saapuva untuvikkoparvi (kana, broileri, kalkkuna)**

Näytteenottoajankohta	Välittömästi untuvikkojen saavuttua emokasvattamoon	Ei muutoksia
Näyte	10 kuljetuslaatikon aluspaperia tai 10 sivelynäytettä / parvi	Ei muutoksia
Näytteiden yhdistäminen	2 yhteisnäytettä	Ei muutoksia

Emokasvatusparvet (emokasvattamo) (kana, broileri, kalkkuna)

Näytteenottoajankohta	4 viikon iässä ja 2 viikkoa ennen parven siirtoa emokanalaan	Ei muutoksia
Eläinlääkärin näytteenotto	Kerran vuodessa / emokasvattamo	Ei muutoksia
Näyte	Tossunäyte 5 paria tai ulostenäyte 2 x 150 g (vain häkkikasvatus)	Tossunäyte 2 paria tai ulostenäyte 2 x 150 g (vain häkkikasvatus)
Näytteiden yhdistäminen	2 yhteisnäytettä	Molemmat tossuparit tai ulostenäytteet tutkitaan erikseen

Munivat emoparvet (emokanala) (broileri, kalkkuna) (kana, jos siitosmunien vientiä)

Näytteenottoajankohta- ja tiheys	2 kertaa parven tuotantokauden aikana; neljän viikon sisällä muninnan alkamisesta ja 8 (4) viikon sisällä ennen muninnan loppumista. Eläinlääkäri toteuttaa molemmat näytteenotot.	2 viikon välein
Eläinlääkärin näytteenotto		Kustakin parvesta 2 kertaa munintakauden aikana
Näyte	Tossunäyte 5 paria tai ulostenäyte 2 x 150 g (vain häkkikasvatus)	Tossunäyte 1 pari ja sivelypölynäyte tai ulostenäyte 2 x 150 g (vain häkkikasvatus)
Näytteiden yhdistäminen	2 yhteisnäytettä	Tossupari ja sivelypölynäyte tai molemmat ulostenäytteet tutkitaan erikseen

Munivat emoparvet (emokanala) (kana, ei siitosmunien vientiä)

Näytteenottoajankohta- ja tiheys	2 kertaa parven tuotantokauden aikana; neljän viikon sisällä muninnan alkamisesta ja 8 (4) viikon sisällä ennen muninnan loppumista. Eläinlääkäri toteuttaa molemmat näytteenotot.	Ei muutoksia
Eläinlääkärin näytteenotto		
Näyte	Tossunäyte 5 paria tai ulostenäyte 2 x 150 g (vain häkkikasvatus)	Tossunäyte 1 pari ja sivelypölynäyte tai ulostenäyte 2 x 150 g (vain häkkikasvatus)
Näytteiden yhdistäminen	2 yhteisnäytettä	Tossupari ja sivelypölynäyte tai molemmat ulostenäytteet tutkitaan erikseen

Munivat emoparvet (hautomo) (kana, jos haudotaan munia tiloilta, joilta ei siitosmunien vientiä)

Näytteenottoajankohta ja -tiheys	Jokaisen emoparven kuorittavat untuvikot 2 viikon välein	Ei muutoksia
Eläinlääkärin näytteenotto	16 viikon välein / hautomo	2 kertaa vuodessa / hautomo
Näyte	5 laatikon pohjapaperia/ kuorijakone/ emoparvi tai 10 g munakuoria 25 laatikosta	Pohjapaperi tai sivelynäyte viidestä laatikosta tai 10 g munankuoria 25 laatikosta / 50 000 siitosmunaa /emoparvi*
Näytteiden yhdistäminen	1 yhteisnäyte / kuorijakone / emoparvi	1 yhteisnäyte / 50 000 siitosmunaa/ emoparvi*
Hautomon tuotantoympäristönäytteenotto	Hautomon valvontasuunnitelman mukaisesti	Ei muutoksia

* jos saman emoparven siitosmunia on samaan aikaan kuorijoissa yli 50 000, otetaan 2 yhteisnäytettä / emoparvi

Hautomo (broileri, kalkkuna) (kana, jos haudotaan munia vain tiloilta, joilta viedään siitosmunia)

Hautomon tuotantoympäristönäytteenotto	Hautomon valvontasuunnitelman mukaisesti	Ei muutoksia
Eläinlääkärin näytteenotto	16 viikon välein	1 kerta vuodessa

TUOTANTOPOLVEN KANAT Vanha ohjelma

Uusi ohjelma 1.2.2010 alkaen

Kasvattamoon saapuva untuvikkoparvi (jos untuvikkoja ei ole tutkittu hautomossa emoparvinäytteenoton yhteydessä)

Näytteenottoajankohta	Välittömästi untuvikkojen saavuttua emokasvattamoon	Ei muutoksia
Näyte	5 kuljetuslaatikon aluspaperia tai 5 sivelynäytettä / parvi	Ei muutoksia
Näytteiden yhdistäminen	1 yhteisnäyte	Ei muutoksia

Kasvatusparvet (kasvattamo)

Näytteenottoajankohta	2 viikkoa ennen parven siirtoa kanalaan	Ei muutoksia
Eläinlääkärin näytteenotto	Kerran vuodessa / kasvattamo	Ei muutoksia
Näyte	Tossunäyte 2 paria tai ulostenäyte 2 x 150 g (vain häkkikasvatus)	Ei muutoksia
Näytteiden yhdistäminen	1 yhteisnäyte	Ei muutoksia

Munivat kanaparvet (kanala)

Näytteenottoajankohta ja -tiheys	15 viikon välein parven munintakauden aikana, ensimmäinen näytteenotto 22-26 viikon iässä. Jos parvi teurastetaan, viimeinen näyte 4 viikon sisällä ennen teurastusta.	Ei muutoksia
Eläinlääkärin näytteenotto	Kerran vuodessa / kanala	Ei muutoksia

Näyte	Tossunäyte 2 paria tai ulostenäyte 2 x 150 g (vain häkkikasvatus). Eläinlääkärin näytteenotossa lisäksi pölynäyte.	Ei muutoksia
Näytteiden yhdistäminen	1 yhteisnäyte. Pölynäyte erikseen.	Ei muutoksia

Munivat kanaparvet (kanalat, joista vain suoramyyntiä kuluttajille)

Näytteenottoajankohta	2 kertaa vuodessa	Ei muutoksia
Eläinlääkärin näytteenotto	Joka toinen vuosi / kanala	Ei muutoksia
Näyte	Tossunäyte 2 paria tai ulostenäyte 100 x 1 g	Ei muutoksia
Näytteiden yhdistäminen	1 yhteisnäyte	Ei muutoksia

TUOTANTOPOLVEN BROILERIT JA KALKKUNAT

Vanha ohjelma

Uusi ohjelma 1.2.2010 alkaen

Kasvatusparvet (kasvattamo)

Näytteenottoajankohta*	3 viikon sisällä ennen teurastusta	Ei muutoksia.
Eläinlääkärin näytteenotto	Kerran vuodessa / kasvattamo	Ei muutoksia.
Näyte (omistaja)	Tossunäyte 5 paria	Tossunäyte 2 paria
Näytteiden yhdistäminen (omistaja)	2 yhteisnäytettä	Molemmat tossuparit tutkitaan erikseen
Näyte (eläinlääkäri)	Tossunäyte 5 paria	Tossunäyte 1 pari ja sivelypölynäyte
Näytteiden yhdistäminen (eläinlääkäri)	2 yhteisnäytettä	Tossupari ja sivelypölynäyte tutkitaan erikseen

*Jos parvi teurastetaan useassa erässä, näytteenotto on voimassa 3 viikkoa. Poikkeuksena kalkkunakasvattamot, joissa samasta parvesta toimitetaan pieniä määriä lintuja pienteurastamoon, näytteenotto on voimassa 6 viikkoa (aiemmin 2kk)

Kasvatusparvet (kasvattamot, joista vain suoramyyntiä kuluttajille)

Näytteenottoajankohta	2 kertaa vuodessa	Ei muutoksia
Eläinlääkärin näytteenotto	Joka toinen vuosi / kanala	Ei muutoksia
Näyte	Tossunäyte 2 paria tai ulostenäyte 100 x 1 g	Ei muutoksia
Näytteiden yhdistäminen	1 yhteisnäyte	Ei muutoksia